

Ensamkommande barn som försvinner

Samverkansplan för Östergötland

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Samverkansplanen vänder sig till dig som i ditt arbete möter eller beslutar i frågor som rör ensamkommande barn till exempel inom socialtjänst, boende, skola, sjukvård, polis, frivilligsektor, som god man eller till dig som är intresserad av veta mer om hur samverkansmodellen i Östergötland ser ut.

Arbetsgruppen

Rebecca Byléhn

Behandlare
Linköpings stadsmission

Johanna Forssell

Verksamhetsutvecklare
Rädda Barnen

Daniel Axelsson

Chef grova brott
Polismyndigheten

Ingela Birgersson

Teamledare återvändandeteamet
Migrationsverket

Linda Forss

Beslutsfattare mottagningsenheten
Migrationsverket

Emma Tingström

Teamledare mottagningsenheten
Migrationsverket

Andras Westöö

Verksamhetschef Flyktingmedicinskt centrum
Region Östergötland

Johanna Palmstierna

Strateg
Linköpings kommun

Michael Frisberg

Utvecklingsledare Nyanländas lärande
Linköpings kommun

Timo Pöllänen

Verksamhetschef Socialkontoret
Norrköpings kommun

Tina Ahourdan

Enhetschef boenden för ensamkommande
Åtvidabergs kommun

Salah Mohammadian

Enhetschef boenden för ensamkommande
Motala kommun

Camilla Ewerfält

Handläggare Överförmyndaren
Söderköpings kommun

Anna Ekermo Tagesson

Integrationsutvecklare
Länsstyrelsen

Innehåll

Att samverka kring ensamkommande barn som avviker/försvinner..... 4

Förebyggande insatser för att motverka att ensamkommande barn avviker..... 10

När ett barn avviker/försvinner 18

Vad händer när barn som avvikit/förvunnit påträffas? 22

Identifierade utvecklingsområden för respektive aktör..... 24

Bilaga 1 30

Bilaga 2.1 33

Bilaga 2.2 35

Bilaga 2.3..... 36

Bilaga 3..... 38

Titel Att samverka kring ensamkommande barn som avviker/försvinner – Arbetssätt och rutiner i Östergötland

Utgiven av Länsstyrelsen Östergötland
Utgivningsår 2018
Författare Anna Ekermo Tagesson med stöd av arbetsgruppen i Östergötland
Omslagsbild Dimi Katsavaris
Diariennr 851-5432-2018
Rapportnr 2018:8
ISBN-nr 978-91-7488-460-9
Reviderad version 1:1

Rapporten finns att ladda ner på <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>

Att samverka kring ensamkommande barn som avviker/försvinner

Arbetssätt och rutiner i Östergötlands län

Ensamkommande barn som avviker och försvinner ur myndigheternas mottagnings-system löper stor risk att exploateras. De hamnar helt utanför samhällets skyddsnät och lever en mycket osäker tillvaro. Barns försvinnande är ett komplext samhällsproblem som berör många aktörer. Det är en utmaning som vi måste lösa tillsammans, då ingen enskild myndighet eller organisation kan skydda barnen på egen hand. Barns försvinnande måste alltid tas på allvar!

Länsstyrelserna fick år 2016 och 2017 regeringens uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker/försvinner (S2016/00634/FST). Målet med uppdraget var att berörda och ansvariga myndigheter skulle få ett bättre kunskapsunderlag för att kunna vidta lämpliga åtgärder vid försvinnanden och bättre arbeta förebyggande. 2018 har läns-

styrelserna fått förlängt uppdrag att arbeta med barn som försvinner och nu ingår att ta fram enhetliga rutiner för arbetet på länsnivå. Rutinerna för Östergötland redovisas i denna samverkansplan.

Arbetet i Östergötlands län

I Östergötlands län har en arbetsgrupp bildats med fokus på frågan bestående av representanter från socialtjänsten, skolan, HVB och stödboenden, Region Östergötland, Migrationsverket, Polismyndigheten, Rädda Barnen, Linköpings Stadsmission, överförmyndare och Länsstyrelsen. Så långt det varit möjligt har representanter från respektive organisation utsetts genom den beredningsgrupp som i länet bereder ärenden till Östergötlands integrationsråd. I integrationsrådet finns politisk representation från varje kommun och Region Östergötland samt chefer från

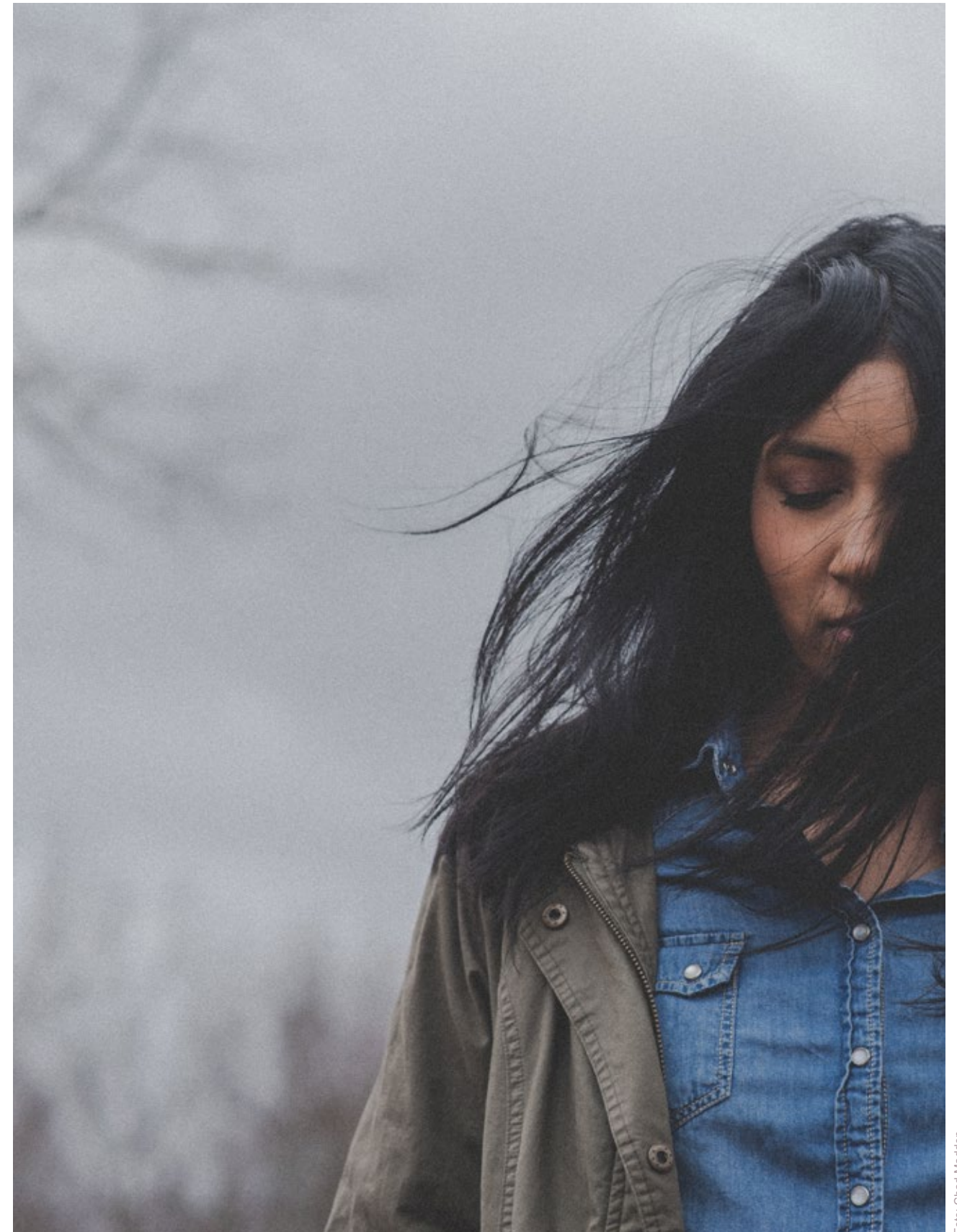

Foto: Chad Madden

Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Landshövdingen är ordförande. Tanken är att ett inriktningsbeslut ska kunna fattas i rådet om att rutinerna i denna samverkansplan ska användas i verksamheterna i länet. Det är sedan upp till respektive organisation att ta beslut om att använda materialet och implementera det i verksamheten. Samverkansplanen ska ses som ett stöd och en hjälp till de som i länet träffar ensamkommande barn i sitt arbete eller på sin fritid. Rutinerna och checklistorna ska underlätta det förebyggande arbetet och göra det enkelt att känna till vilka åtgärder som ska vidtas vid ett försvinnande.

Arbetsgruppen har i stora delar använt sig av den samverkansplan som tagits fram i motsvarande arbetsgrupp i Stockholms och Södermanlands län, men omformulerat och anpassat materialet för att det ska vara relevant för Östergötland.

Samtliga utpekade aktörer i länet bör se över sina rutiner och arbetssätt så att skydd för det enskilda barnet, samverkan med andra aktörer och uppföljning av ensamkommande barn som avviker och försvinner är i enlighet med denna handlingsplan.

Skriften ska ses som ett levande dokument som revideras vid behov. Ansvarig för att initiera revidering är Länsstyrelsen, men alla berörda aktörer bör uppmärksamma Länsstyrelsen på uppkomna revideringsbehov.

Barnens utsatthet

Enligt Länsstyrelsen Stockholms kartläggning av människohandel med barn under 2015–2016 rörde 66 procent av identifierande ärenden om misstänkt människohandel i

Sverige ensamkommande barn. Typen av exploatering varierar; det kan handla om sexuell exploatering, tvångsarbete eller tiggeri. Många barn vill inte ge sig till känna för myndigheterna på grund av att de är rädda och hotade till livet. Det förekommer att barn lämnar inlärd svar på frågor om exempelvis namn, ålder, nationalitet, språk och anledning till vistelse i Sverige.

I maj 2016 var 107 ensamkommande barn som anvisats till kommuner i Östergötland registrerade som avvika hos Migrationsverket. Det är 5,4% av det totala antalet anvisade till länet under perioden, 2013 till och med maj 2016. Siffran för hela landet under denna period var 1829 avvika barn, vilket motsvarar 4% av totalt antal anvisade. År 2017 registrerades 18 barn i Östergötland som avvika hos Migrationsverket. De ungdomar som varit ensamkommande barn och som avviker i samband med att de skrivs upp i ålder blir registrerade som avviken vuxen hos Migrationsverket och finns alltså inte med i den statistiken. Barn som avviker och försvinner riskerar att hamna i mycket

Foto: Grace Madeline

Foto: Ant Rozetsky

utsatta situationer med exploatering och kriminalitet. Varje barn som försvinner är ett för mycket.

Barnets rättigheter

De ensamkommande barn som söker asyl befinner sig i en speciellt utsatt situation som kräver extra insatser och beskydd av mottagarlandet. Sverige har genom barnkonventionen åtagit sig att skydda alla barn som befinner sig i landet, oavsett legal status. Hela den offentliga sektorn och dess anställda ska respektera, skydda och uppfylla konventionen. Det innebär att de ensamkommande barnen, precis som alla barn, bland annat har rätt att;

- **Få skydd (barnkonventionen artikel 11, 19, 20, 22, 32-38)**
- **Gå i skolan (artikel 28-29)**

- **Ha god hälsa och få hälso- och sjukvård samt rehabilitering vid behov (artikel 24, 39)**
- **Utvecklas fysiskt, psykiskt, andligt, socialt och moraliskt (artikel 6)**
- **Ha ett fredat privatliv (artikel 16)**
- **Vara delaktig och få sina åsikter respekterade i förhållande till ålder och mognad (artikel 12-13)**

Genom att se barnen som de rättighetsbärare de är, kan offentliga aktörer och frivilligorganisationer i länet minska deras utsatthet och tillsammans med de unga främja och förebygga avvikanden och förvinanden. Rättighetsperspektivet ger också samtliga aktörer i länet en gemensam plattform att agera utifrån.

Foto: Jeremy Yap

Definitioner

Länets aktörer bör utgå från gemensamma definitioner för att möjliggöra bättre samverkan och likvärdiga rutiner till skydd och stöd för ensamkommande barn och unga.

Princip om barnets bästa

Barnets bästa är ett dynamiskt koncept som kräver att man gör bedömningar anpassade till det specifika sammanhanget. Barnets bästa är enligt FN:s barnrättskommitté både en rättighet, en princip och ett tillvägagångssätt. En av de viktigaste delarna i prövningen av barnets bästa är att barnet har rätt att få uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet och få sin åsikt beaktad, med hänsyn tagen till sin ålder och mognad. För att ett barn ska kunna göra sin röst hörd och för att barnets åsikter ska beaktas krävs att barnet får all relevant information som erfordras.

Behovet av att klarlägga barnets situation är särskilt stort i de fall då barnet är i behov av skydd. I Socialtjänstlagen (2001:453) sägs att: "Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. *"Barnets bästa förekommer också i 1 kap. 11 § Utlänningslagen (2005:716), "När frågor om tillstånd enligt denna lag skall bedömas och ett barn berörs av ett beslut i ärendet skall, om det inte är olämpligt, barnet höras. Den hänsyn skall tas till det barnet har sagt som barnets ålder och mognad motiverar".*

Ensamkommande barn

Ensamkommande barn definieras i lag (1994:137) om mottagande av asylsökande med flera, i 1 § som *"En person under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt in i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådana ställföreträdare"*.

Avviken/försvunnen

När anses barnet vara avviket eller försvunnet? Avviken används i första hand för att benämna att barnet lämnat sitt boende medan försvunnen i första hand beskriver barn som varit avvika i mer än tre månader och inte påträffats eller kommit tillbaka. I samband med att socialtjänsten avskriver ärendet bör barnet noteras som försvunnen.

Berörda aktörer

I samverkansplanen skrivs ibland "berörda aktörer" för att undvika uppräkningslista av alla inblandade. Vid dessa tillfällen innefattas följande parter: Migrationsverket, kommunernas socialtjänst, skola och elevhälsa, boenden (såväl kommunala som privata), Region Östergötlands hälso och sjukvård, polisen, överförmyndarna / överförmyndarnämnderna i kommunerna, de gode männen samt frivilligorganisationer som kommer i kontakt med målgruppen.

Förebyggande insatser för att motverka att ensamkommande barn avviker

Vad händer i ankomstskeket?

När ett barn anländer till Sverige och kommer i kontakt med en svensk myndighet och vill söka asyl, vägleds barnet till Migrationsverkets närmaste kontor. Migrationsverket har alltid ett första samtal med barnet i form av registrering av en asylansökan. Migrationsverket informerar socialtjänsten i ankomstkommunen att ett ensamkommande barn har anlänt. I detta första samtal tar Migrationsverket reda på barnets bakgrund och identitet samt annan nödvändig information som ligger till grund för anvisning till en kommun. Socialtjänsten i ankomstkommunen beslutar om barnets boendeplacering innan anvisning sker till ny kommun. Om synnerliga skäl inte finns träffar inte socialsekreterare barnet under ankomsttiden i kommunen. I dessa fall har barnet endast kontakt med boendepersonal eller jourhem i ankomstkommunen.

Vad händer efter anvisning till kommun?

Efter anvisning till en kommun görs en ny bedömning om barnet ska placeras på HVB, stödboende eller i familjehem. Det är socialtjänsten i den nya kommunen som beslutar om placering. Vid anvisning får barnet en ansvarig socialsekreterare. I den kommun där barnet bor förordnas en god man och barnet skrivs in i en skola. Barnet erbjuds också hälsoundersökning av hälso och sjukvården.

Foto: Christopher Sardegna

Foto: Yuvraj Singh

För barn i ankomstskedet

- Migrationsverket ska ge tydlig och lättillgänglig information till barnet om hela asylprocessen.
- Aktörer som socialtjänst, god man, boendepersonal och frivilligorganisationer som träffar barnet bör också tillhandahålla tydlig och lättillgänglig information om asylprocessen till barnet.
- Migrationsverket ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer (exempelvis människohandel och annan form av utnyttjande och ohälsa) tidigt i processen.
- Migrationsverket ska göra en orosanmälan till socialtjänsten i ankomstkommun vid minsta oro för barnets välbefinnande och skydd. Detta för att socialtjänsten ska kunna göra en risk- och skyddsbedömning för barnets bästa. Vid misstanke om brott ska polisen alltid kontaktas.
- Boendet i ankomstkommun bör ta ett foto på barnet vid inskrivning på boendet. Barnet kan inte tvingas till fotografering men information ska ges om hantering och syftet med fotografering. Fotot ska förvaras inlåst i barnets pärm, enligt gällande sekretessregler. Vid oro för ett avvikande/försvinnande kan fotot delas med berörda parter exempelvis polis.
- Boendet ska göra orosanmälan till socialtjänsten beträffande barnet om riskfaktorer upptäcks.
- Socialtjänsten ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer för avvikelse/försvinnande kring barnet i ankomstskedet - oavsett längden på vistelse i kommunen. Detta är viktigt för vidare handläggning i anvisningskommunen, så att riskfaktorer dokumenteras och kommuniceras mellan de båda socialtjänsterna.

Foto: Mike Kotsch

För barn efter anvisning till kommun

Förebyggande insatser från socialtjänsten:

- Om barnet tillhör en riskgrupp ska socialtjänsten i ankomst- och anvisningskommunerna ha direktkontakt i ärendet.
- Socialtjänsten i anvisningskommunen ska alltid göra en risk- och skyddsbedömning vid första mötet med barnet. Socialtjänsten ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer för ett avvikande/försvinnande.
- Socialtjänsten ska vara extra observanta och stärka stödet runt barnet vid faser i asylprocessen med förhöjd risk för avvikning/försvinnande. Se faktaruta checklista.
- Socialtjänsten ska ha kontinuerlig kontakt med god man då god man alltid ska agera för barnets bästa och kan i vissa fall ha mer information om barnets asylprocess än vad socialtjänsten har.

Förebyggande insatser från boendet:

- Boendet ska vara extra observanta och stärka stödet runt barnet vid faser i asylprocessen med förhöjd risk för avvikning/försvinnande. Se checklista.
- Boendet ska ha kontinuerlig kontakt med God man då God man alltid ska agera för barnets bästa och kan i vissa fall ha mer information om barnets asylprocess än vad boendet har.
- Boendet ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Förebyggande insatser från skolan:

- Skolan ska samverka med socialtjänsten, god man, kontaktperson vid boenden/familjehem samt landstinget gällande elevens närvaro på skolan och elevens mående.
- Skolan ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Förebyggande insatser från God man:

- God man ska kommunicera oro för avvikande/försvinnande till socialtjänsten, boendet och mentor eller elevhälsan vid elevens skola.
- För att kunna stötta och förebygga avvikelse/försvinnande bör God man informera socialtjänsten, boendet och skolan angående eventuella avslag i asylärenden, om det inte bedöms vara till men för barnet.
- God man ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Förebyggande insatser från hälso- och sjukvården:

- Hälso- och sjukvården ska vid samtliga vårdtillfällen särskilt uppmärksamma riskfaktorer för avvikande/försvinnande.
- Hälso- och sjukvården ska samverka med aktörer runt barnet för att uppmärksamma och förebygga risk för avvikande/försvinnande.
- Hälso- och sjukvården ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Riv av och spara

Checklista

I förebyggande syfte

Omständigheter då vuxna runt barnet bör vara mer uppmärksamma

- ☐ Avslag på asylansökan
- ☐ Barnet närmar sig 18-årsdagen
- ☐ Flytt mellan boenden
- ☐ Förväntat avslag på asylansökan
- ☐ Hög frånvaro i skolan
- ☐ Misstankar om brottslig verksamhet eller misstanke om människohandel
- ☐ Pågående överklagande av asylansökan
- ☐ Påtaglig psykisk ohälsa
- ☐ Åldersuppskrivning
- ☐ Plötsligt förändrad sinnesstämning (även en positiv sådan)

Riskbeteenden innan avvikning/försvinnande

- ☐ Blir hämtad av okända vuxna
- ☐ En "anhörig" dyker upp plötsligt och för barnets talan
- ☐ Förändrat beteendemönster
- ☐ Har mycket pengar, kan inte redovisa för pengarna
- ☐ Hög frånvaro i skolan
- ☐ Misstänkt användning av alkohol eller droger
- ☐ Misstänkt kriminalitet
- ☐ Om barnet kom till Sverige i grupp eller med någon som uppges vara släkting
- ☐ Undviker kontakt med personal och andra boende på boendet

- ☐ Varit aktuell hos polisen
- ☐ Är ofta borta från boendet

Stödinsatser vid riskfaktorer/riskbeteende

- ☐ Aktiv fritid
- ☐ Nätverksmöten med berörda parter
- ☐ Om möjligt kontakt med barnets anhöriga/vårdnadshavare
- ☐ Samtalsstöd från elevhälsan i skolan
- ☐ Samverkan med frivilligorganisationer
- ☐ Skapa en bild av barnets nätverk
- ☐ Strukturerad vardag i form av skola eller sysselsättning
- ☐ Tidig och regelbunden samverkan mellan skolan, god man, boendet, socialtjänsten och hälso- och sjukvården
- ☐ Utredning av stödinsatser utifrån barnets uppvisade problematik
- ☐ Utsedd ansvarig kontaktperson på boendet

Kontaktvägar och insatser vid påtaglig psykisk ohälsa

- ☐ Kontakta elevhälsan, vårdcentral, barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning/samtalsmottagning eller Flyktingmedicinskt centrum.
- ☐ Om akut – kontakta barn- och ungdomspsykiatrisk akutmottagning
- ☐ Utred behov av omplacering till boende med extra stöd

När ett barn avviker/försvinner

När ett barn avvikit ska samtliga berörda kommunala och statliga myndigheter samt andra aktörer agera utifrån gemensamma, likvärdiga och uppdaterade rutiner. Avvikandet kan dels ske i ankomstskedet innan barnet har anvisats till en kommun eller efter att barnet har anvisats till en kommun.

Skyddsnäten runt barn i ankomstskedet är vanligtvis sämre än efter barnet har

anvisats en kommun. Risken för avvikande och utsatthet för kriminalitet som människohandel är då extra stor och därför bör socialtjänsten och Migrationsverket vara extra uppmärksam på barn i ankomstskedet. Samverkan mellan socialtjänsten, polisen, Migrationsverket, boendet och eventuellt berörda inom frivilligsektorn måste fungera för att förhindra brott och skydda barnet.

Foto: Nikolai Ulltang

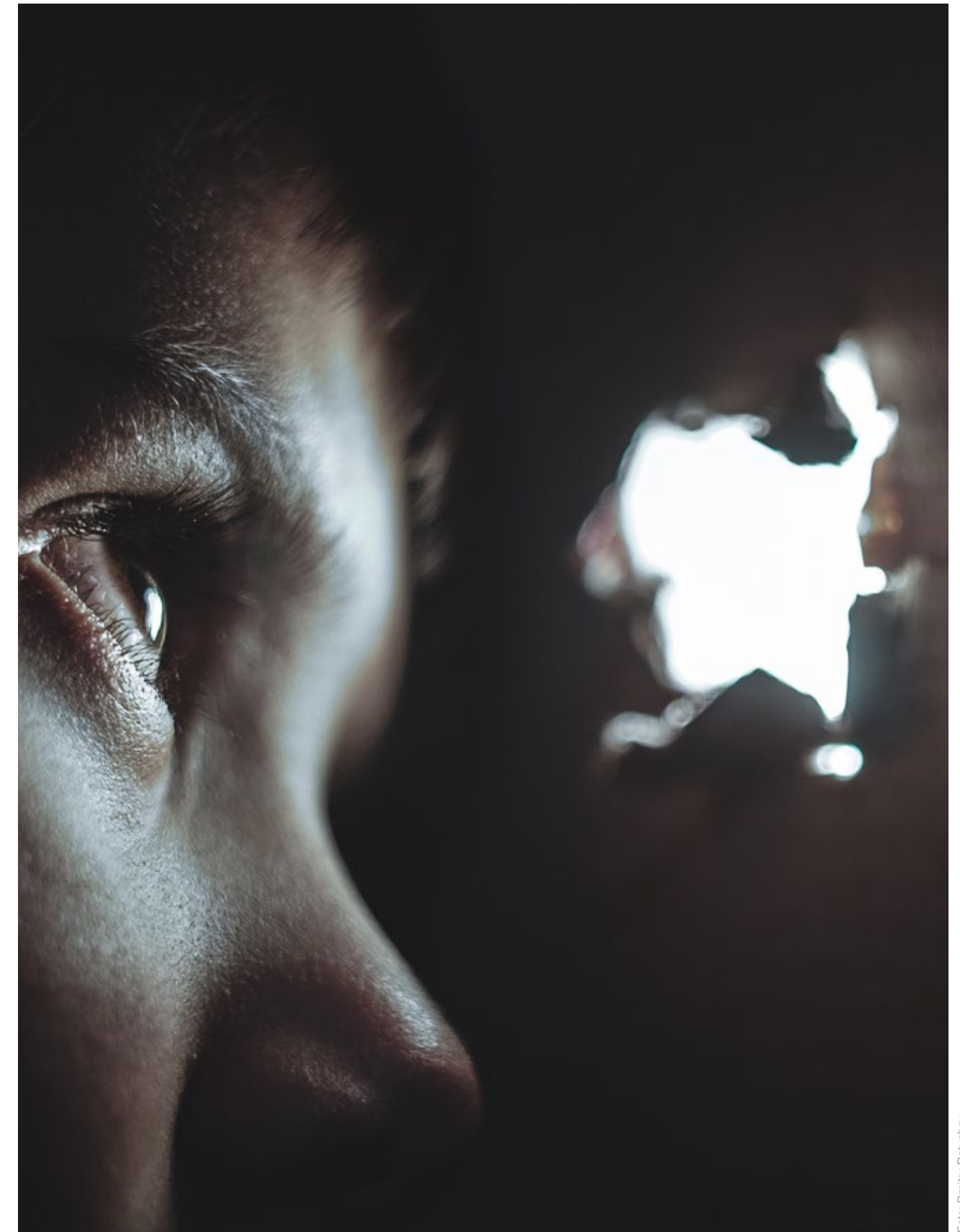

Foto: Dmitry Ralushny

Då ett ensamkommande barn avviker i ankomstskedet

1. Ett barn avviker.
2. Socialtjänsten/transitboendet/god man upptäcker att ett barn är avviket och skickar inom 24 timmar in en begäran om personefterlysning till polisen.
3. Den som upptäckt att ett barn är avviket tar ansvar för att berörda informeras. Socialtjänsten informerar Migrationsverket.
4. Polisen håller ett förhör med boendepersonalen samt gör en nationell efterlysning. Vid misstanke om brott inleds en förundersökning.
5. Om barnet tidigare har uppgett att hen planerar resa vidare till annat land bör socialtjänsten och polisen ta kontakt med myndigheterna i det landet.

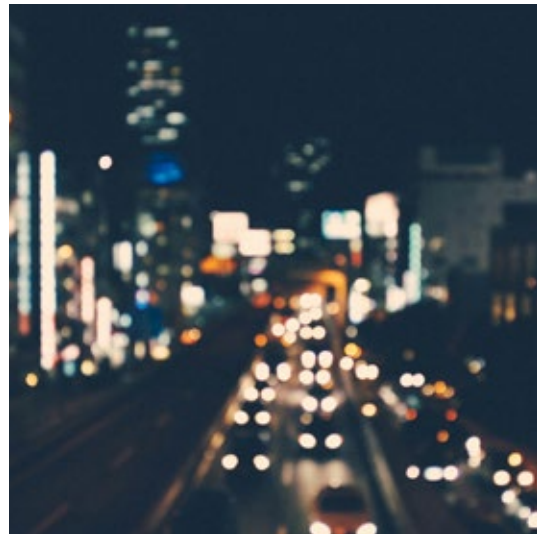

Foto: Israel Sundseth

Då ett ensamkommande barn avviker efter anvisning till en kommun

1. Ett ensamkommande barn avviker.
2. HVB-hemmet/familjehemmet/skolan upptäcker avvikningen och kontaktar inom 24 timmar barnets gode man och socialsekreterare. Får inte boendet tag på god man ska de göra en anmälan om försvunnen person till polisen.
3. God man eller ansvarig socialsekreterare gör en anmälan om försvunnen person till polisen.
4. Socialsekreteraren informerar Migrationsverket, boendet och God man om avvikningen.
5. God man informerar skolan om avvikningen.
6. Polisen håller ett förhör med boendepersonalen och gör en nationell efterlysning. Polisen inleder en förundersökning vid misstanke om brott.
7. När det kommer till socialtjänstens kännedom om att ett barn avvikit ska ansvarig socialsekreterare dessutom:
 - Göra en initial bedömning om grunderna för ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är uppfyllda.
 - Om beslut om 6 § LVU tas skickar socialtjänsten en så kallad handräkningsbegäran till polisen för kännedom samt en anmälan till polisen om så kallad försvunnen person.
8. Vid misstanke om brott, exempelvis människohandel, görs en anmälan till polisen. Ansvarig socialtjänst kontaktar även socialjour samt andra uppsökande verksamheter och ger dem kompletterande information om barnet: namn, nationalitet, ålder, kroppsbyggnad och fotografi på barnet (helst i färg).
9. Om barnet vid något tillfälle påträffas av polisen överlämnas barnet antingen till socialjouren eller tvångsomhändertas ifall ett LVU-beslut finns.
10. Om barnet har uppgett att hen planerar resa vidare till annat land bör socialtjänsten och polisen ta kontakt med myndigheterna i det landet.

Vad händer när barn som avvikit/förvunnit påträffas?

Barnet kan påträffas i olika riskmiljöer i länet. Det är inte alltid barnet vill uppge sin identitet vid ett påträffande bland annat på grund av rädsla. Polisen, socialtjänstens uppsökande verksamhet eller frivilligorganisationer kan påträffa avvikna/försvunna och/eller ensamkommande barn som saknar tillstånd för sin vistelse i landet.

Vad som händer när ett barn som försvunnit återfinns eller påträffas, beror delvis på om socialtjänsten i den kommun där barnet varit placerad (antingen ankomstkommun eller anvisningskommun) hunnit avskriva ärendet eller inte. Enligt Socialstyrelsens riktlinjer bör socialtjänsten göra en individuell bedömning i det enskilda fallet om hur länge socialtjänsten ska avvakta med att avsluta ärendet i samråd med god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare, boendet och andra berörda samarbetspartners.

Enligt Socialstyrelsens vägledning är det anvisningskommunen som har ansvar för barnet ifall det återvänder innan ärendet

har avslutats hos socialtjänsten. Om ärendet däremot har avslutats hos anvisningskommunen när barnet återfinns, gör Migrationsverket en ny anvisning. Migrationsverket kan i dessa ärenden anvisa barnet tillbaka till första anvisningskommun med hänvisning till anknytning.

Foto: Nishant Vyas

Checklista

Bemötande och agerande vid påträffande av misstänkt avviket barn

- ☐ Presentera dig själv och vem du är.
- ☐ Fråga vem barnet/ungdomen är, om denne är asylsökande och hur denne mår.
- ☐ Lägga märke till barnets kroppsspråk, om barnet visar rädsla eller är påverkad av alkohol och/eller andra droger.
- ☐ Försök föra ett samtal med barnet ensam för att underlätta för barnet att tala fritt.
- ☐ Notera var och med vem barnet påträffas och annan relevant information.
- ☐ Lämna dina kontaktuppgifter till barnet.
- ☐ Gör en orosanmälan direkt till socialtjänsten/sociala jouren i kommunen där påträffandet sker.
- ☐ Vistelsekommunen (det vill säga den kommun som barnet påträffas i) ska kontakta ansvarig socialtjänst och informera om att barnet påträffats samt utbyta relevant information.
- ☐ Om brott misstänks, kontaktas polisen.

Identifierade utvecklingsområden för respektive aktör

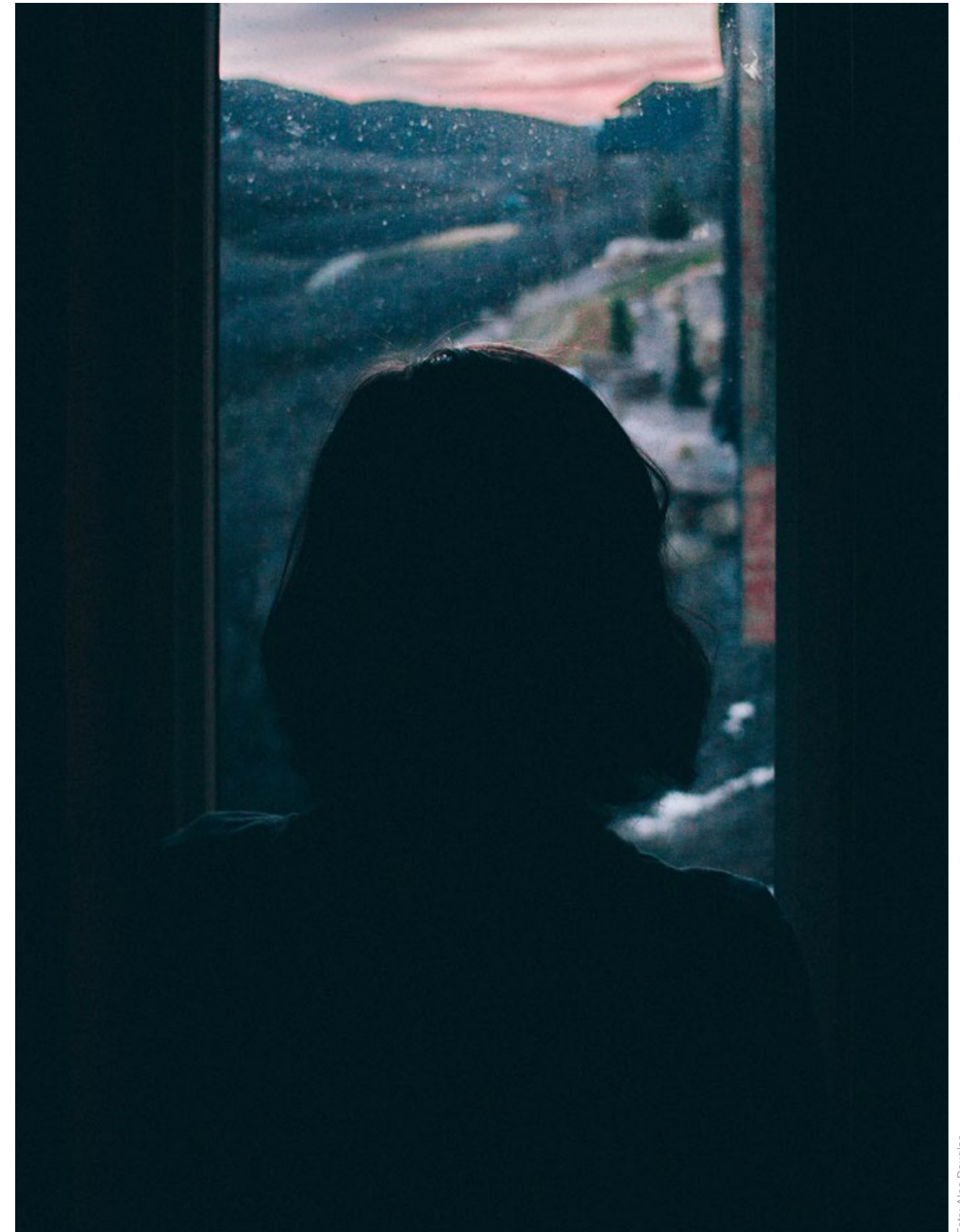
Med utgångspunkt i de utvecklingsområden som redovisas i Stockholms läns samverkansplan, har arbetsgruppen i Östergötland tagit fram ett antal föreslagna utvecklingsområden för berörda aktörer i Östergötland. Förhoppningen är att varje aktör ska ta till sig av dessa och göra förändringar för att bättre kunna förebygga att ensamkommande barn avviker och för att bättre kunna agera när det sker.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgruppen till Migrationsverket

- Fånga upp eventuella riskfaktorer i första registreringssamtalet med barnet och gör orosanmälan till ankomstkommunens socialtjänst. Ansökningsenheten har i rutinen att anmäla till ankomstkommunen. Ankomstenheten fångar upp riskfaktorer rörande människohandel/prostitution.
- Inför rutinen att mottagningsenheten vid anvisning till kommun screenar ärenden efter riskfaktorer.
- Gör känt att det finns direktnummer till Migrationsverket för de som har frågor till mottagningsenheten: 010-485 84 95. Detta nummer är till för alla; god man, socialtjänst, frivilligaktörer osv.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till socialtjänsterna

- För in en orsakskod för avslutat ärende i befintliga system; orsak att barn/ungdom avvikit/försvunnit.
- Socialtjänsten eller god man anmäler alla barn som avviker till Migrationsverket inom 24 timmar. Migrationsverket gör då en registrering om avvikning.
- Se till att alla boendeplaceringar (kommunala/privata HVB, familjehem, nätverkshem etc.) följer rekommendationer och använder checklistor från denna samverkansplan.
- Etablera samverkan/kontakt med berörd socialtjänst om ett barn påträffas i annan kommun än anvisningskommunen.

- Se över rutinen för när ett ärende ska avskrivas i kommunen. Ärendet bör inte avskrivas tidigare än 3 månader efter barnet har avvikit och avskrivning ske i samråd med god man.
- Kompetensutveckla personal så att de har adekvat utbildning kring ensamkommande barn och hur de kan hantera riskfaktorer för avvikning.
- Likabehandlingsprincipen ska gälla vid orosanmälningar gällande ensamkommande barn och unga.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till polisen

- Polisen ska enligt rutin göra orosanmälningar till socialtjänsten så att behoven för barn i riskmiljöer kan utredas
- Polisen bör utreda varför ensamkommande barn som anmäls försvunna till polisen inte alltid leder till samma åtgärder som när barn i familj anmäls försvunna. Vid misstanke om brott inleds en förundersökning.

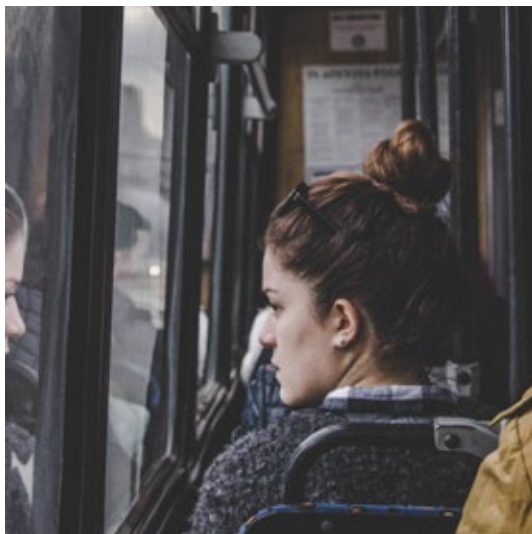

Foto: Dan Bo

- Polisen bör öka kunskapen om målgruppen generellt hos sin personal samt höja kunskapsnivån internt om barn som försvinner eller påträffas. Person som påträffas ska avlysas via 114 14.
- Polisen ska arbeta relationsskapande och informera om sitt arbete till övriga myndigheter och aktörer som finns runt barnet, men också till de ensamkommande barnen själva (t ex nå ut till boenden).
- Polisen bör utveckla statistikföring på antal anmälningar om barn som har avvikit.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till frivilliga organisationer:

- Gör orosanmälningar till socialtjänsten vid påträffande av barn i riskmiljöer.
- Informera barnet mer om dess rättigheter och skyldigheter, myndigheters olika roller och vilken typ av hjälp det finns att få.
- Vidareutveckla arbetet med alternativa målbilder för framtiden, för barn med avslagsbeslut.
- Utveckla samverkan med andra frivilligorganisationer och kommuner/myndigheter för att skapa bättre och mer kompletterande insatser för barn och unga som befinner sig utanför samhällets skyddsnät.
- Förmedla utåt den kunskap från ungdomarnas perspektiv om sin situation som myndigheterna saknar.

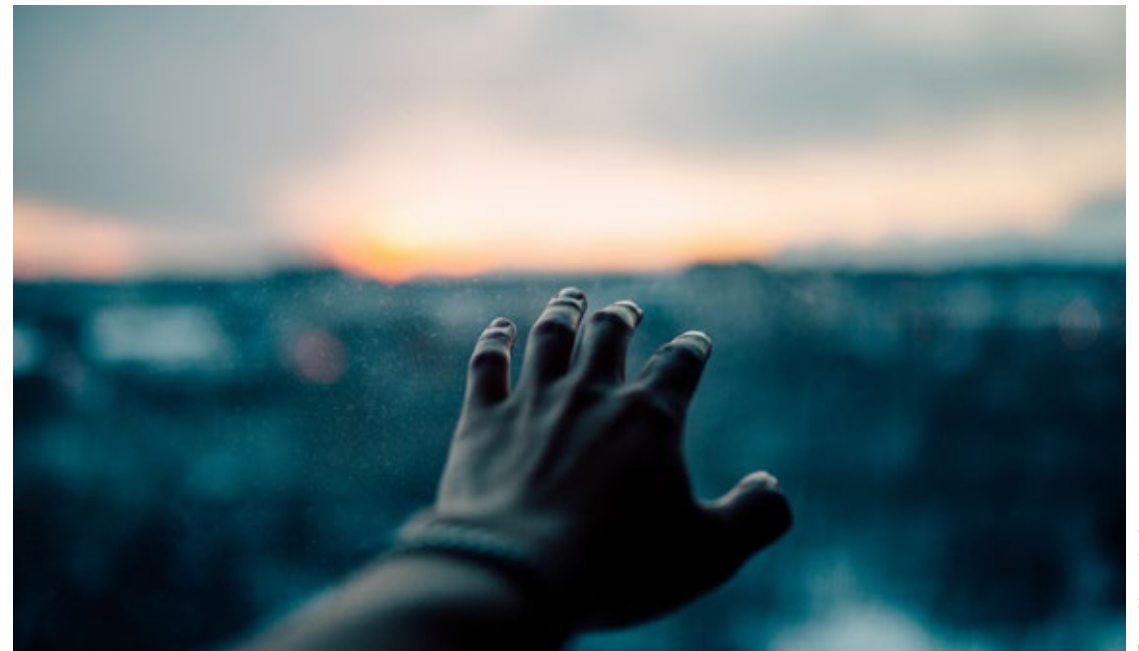

Foto: Alexander Lam

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till skolan

- Se till att alla ungdomar får med sig dokumentation på sin utbildning, praktik och annat.
- Skolan ska samverka med socialtjänsten, god man, kontaktperson vid boenden/familjehem samt hälso- och sjukvården gällande elevens närvaro på skolan och elevens mående.
- Skolan ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten. Uppmärksamma särskilt en ökad frånvaro i samverkan med relevanta aktörer.
- Studie- och yrkesvägledningen behöver stärkt kompetens gällande behov hos nyanlända ungdomar. Elevhälsans arbete med målgruppen är mycket viktig och de kan behöva extra stöd i detta.

- Samverkan med vuxenutbildning och Arbetsförmedling är viktig och skolan bör verka för samverkan med dessa aktörer i länet.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till boenden:

- Ta fram tydliga rutiner på boendet för vad som ska göras vid ett avvikande.
- Följ samverkansplanens checklistor och rutiner.
- Säkerställ att personal får kompetenshöjande insatser om riskfaktorer och riskbeteenden kring barn som avviker och försvinner.
- Säkerställ att ankomstboenden och jourhem har god kompetens om människohandel och riskbeteenden kopplat till detta.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till

Överförmyndarnämnden:

- Överväg olika metoder för kompetensutveckling av gode män, gärna i samverkan med socialtjänst och boenden.
- God man ansvarar för att ett avvikande anmäls till polisen och rapporteras till Migrationsverket.
- Checklista vid anmälan till polisen ska finnas på boendet (se bilaga 1 i detta dokument).
- Se till att alla gode män i länet får en grundutbildning och att den inkluderar kunskap om barn som försvinner och vad som förväntas av en god man för ensamkommande barn.
- Avskrivning av ärende ska ske i samråd med god man.
- Förordna en ersättande god man om ordinarie god man är frånvarande en längre tid.

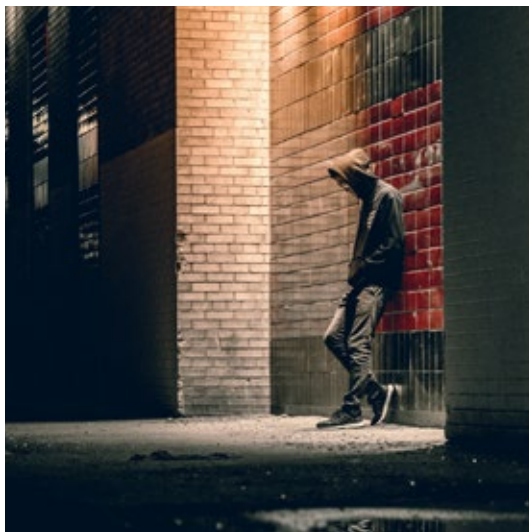

Foto: Warren Wong

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till hälso- och sjukvården

- Hälso- och sjukvården ska vid besök i vården särskilt uppmärksamma riskfaktorer för avvikande/försvinnande. Gäller särskilt ungdomshälsan och primärvården.
- Hälso- och sjukvården ska samverka med aktörer runt barnet för att uppmärksamma och förebygga risk för avvikande/försvinnande, t ex skola, boende och andra vårdinstanser.
- Hälso- och sjukvården ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Identifierade utvecklingsområden från arbetsgrupp till Länsstyrelsen Östergötland:

- Koppla samman det nationella arbetet med det regionala.
- Lyft Östergötlands läns utmaningar i frågan om barn som försvinner och påträffas till Regeringskansliet.
- Sprid goda exempel till länets aktörer från andra delar av landet men också från andra länder.
- Verka för att samtliga kommuner i länet implementerar och jobbar utifrån samverkansplanen.
- Var länken mellan Länsstyrelsens arbete i olika områden (Integration, människohandel och hedersrelaterat våld).
- Ansvara för uppdateringar av och förvalta samverkansplanen

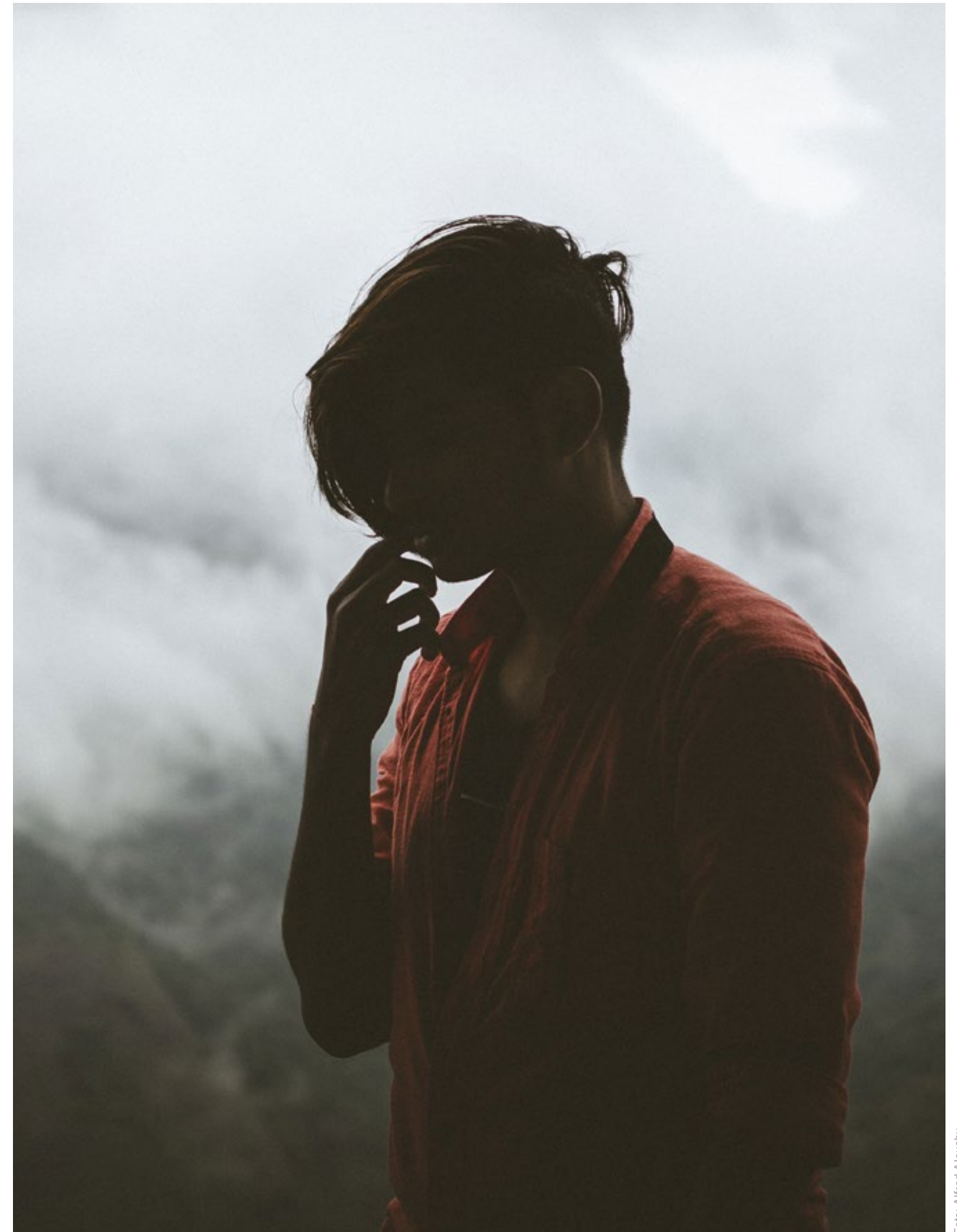

Foto: Alfred Aloushy

Bilaga 1

Förberedande underlag
inför polisanmälan

Dokumentet är framtaget under arbetet med samverkansplanen. Det är tänkt som ett stöd inför polisanmälan, en checklista för vad som är bra att tänka på inför kontakt med polis. Polisanmälan om försvinnande görs till polisen 114 14, alternativt besök närmaste polisstation.

Personuppgifter

Personnummer/födelseid	LMA. Nr
Namn	Adress
Mobiltelefonnummer:	E-postadress
Facebook eller annan social media, användarnamn	God man
Kontaktuppgifter till familj, släkt eller vänner i eller utanför landet	

Beskrivning av barnet/ungdomen

Ursprung (land/region/världsdel)	Har barnet/ungdomen försvunnit tidigare?
Kön	
Längd	
Ögonfärg	
Härfärg	Om ja, på förra frågan, var hade hen då varit någonstans?
Kroppsförm	
Finns foto på barnet/ungdomen?	
Klädsel vid försvinnandet	
	Har barnet/ungdomen några särskilda behov (sjukdom/diagnos/annat):

Övriga frågor

På vilken plats sågs barnet/ungdomen senast?

Har barnet/ungdomen tagit med sina tillhörigheter från boendet (planerat avvikande)?

Hade barnet/ungdomen vid tiden innan försvinnandet uttryckt/visat tecken på ångest/oro?

Hade okända personer sökt kontakt eller synts till i närhet av barnet/ungdomen vid tiden innan försvinnandet?

Övrig relevant upplysning? Andra ovanliga omständigheter kring barnets/ungdomens försvinnande?

Bilaga 2.1

För dig som är vuxen och möter ensamkommande barn

Flyktingmedicinskt centrum Flyktingmedicinskt centrum tar emot flyktingar, andra invandrare och asylsökande, från hela Östergötland, med psykiska eller psykosomatiska problem kopplade till trauma och migration. Webbplats: www.regionostergotland.se/fmc Telefon: 010-104 27 47	Östra Östergötland (Norrköping, Finspång, Söderköping, Valdemarsvik) Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Norrköping Region Östergötland Telefon: 010-105 93 52 Barn- och ungdomspsykiatrin, Psykiatripartners Hemsida: www.psykiatripartners.se Telefon 010-20 50 01	Webbplats: www.bris.se Telefon: 0771-50 50 50 Anonymt, (mån-fre 9.00-12.00) Språk: Svenska
Barn- och ungdomspsykiatriska kliniker (BUP) Utreder, diagnostiserar, behandlar och förebygger psykisk sjukdom hos barn och ungdomar upp till 18 år.	Västra Östergötland (Boxholm, Motala, Mjölby, Vadstena, Ödeshög) Barn- och ungdomspsykiatrin, Psykiatripartners Hemsida: www.psykiatripartners.se Telefon 010-20 50 01	Brottsofferjouren (BOJ) Ger stöd till alla brottsutsatta. Råd och vägledning, information om polisanmälan, förhör och rättegång, Hjälp att söka ersättning. Webbplats: www.boj.se Telefon: 0200-21 20 19 Gratis och anonymt Språk: Svenska
Centrala Östergötland (Linköping, Åtvidaberg, Kinda, Ydre) Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Linköping Region Östergötland Telefon: 010-105 96 75 Barn- och ungdomspsykiatrin, Psykiatripartners Hemsida: www.psykiatripartners.se Telefon: 010-20 50 01	BRIS – Vuxentelefon om barn Prata kring oro om egna eller andra barn upp till 18 år. Kuratorer svarar och syftet är att den som ringer ska få stöd, vägledning och information om hur hen kan bidra till att förändra ett barns situation till det bättre.	IVO Frågor, synpunkter eller tips om missförhållande. IVO ger vägledning på en generell nivå. Webbplats: www.ivo.se Telefon: 010-788 50 00, växel (mån-fre 8.00-16.30) Språk: Svenska

Bilaga 2.2

För dig som är ungdom och behöver stöd

Nationella kompetensteamet, hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersförtryck.se drivs av nationella kompetensteamet på Länsstyrelsen Östergötland. Här finns mycket information om hedersrelaterat våld och förtryck främst riktat mot yrkesverksamma: www.hedersfortryck.se. Kompetensteamet driver även en nationell stödtelefon med syftet att stötta aktörer så att, i förlängningen, utsatta barn och vuxna ska få det stöd och skydd som de har behov av och rätt till. Telefon: 010-223 57 60. Telefonen är bemannad helgfria vardagar, kl. 09:00-16:00.

Rädda Barnens Centrum för barn och unga (Stockholm, Malmö, Göteborg)

För barn som utsatts för våld och övergrepp, flyktingbarn och deras familjer samt barn och ungdomar som av olika skäl lider av psykisk ohälsa och inte får den hjälp de behöver inom hälso- och sjukvård. Webbplats: www.rb.se Telefon: 08-698 90 (växel, fråga efter Centrum för barn och unga). E-post: centrum@rb.se Språk: Svenska

Rädda Barnens – Orostelefon

Samtalsstödjare svarar på frågor kring våldsbejakande extremism. Syftet med Orostelefonen är att stödja de människor som befinner sig i närheten av en person som dras till våldsbejakande extremism men också för att ge råd och information kring ämnet. Webbplats: www.rb.se Telefon: 020-100 200 Gratis, anonymt och syns inte på telefonräkning, (mån-fre 9.00-16.00, lunchstängt 12.00-13.00, kvällsöppet mån, ons och fre 19.00-22.00) Språk: Svarar på flera språk **Sjukvårdsrådgivningen** Samtal med sjuksköterska, vid oklara hälsotillstånd. Webbplats: www.1177.se Telefon: 1177 (dygnet runt) Språk: Svenska, arabiska, somaliska och finska

UNICEF Sverige

Arbetar på FN:s uppdrag för att Barnkonventionen ska följas av alla de länder som skrivit under den. Webbplats: www.unicef.se Telefon: 08-692 25 00 E-post: unicef@unicef.se

BRIS

– **Telefon för barn och unga** För barn under 18 år som önskar kontakt med kurator. Webbplats: www.bris.se Telefon: 116 111 Gratis och anonymt (alla dagar 14.00-21.00). Chatt/e-post: Skapa BRIS-konto och ta kontakt via chatt eller mail. Språk: Svenska

BO – Barnombudsmannen

För barn under 18 år. BO berättar om rättigheter och vart man kan vända sig för att få hjälp. Webbplats: www.bo.se Telefon: 020-23 10 10 Gratis och syns inte på telefonräkning (mån-fre 9.00-15.00, lunchstängt 12.00-13.00) Språk: Svenska

IVO

– **Barn- och ungdomslinjen** Frågor kring rättigheter. Barn kan även ta kontakt och berätta om det som inte fungerar bra i socialtjänsten eller i hälso- och sjukvården. Webbplats: www.ivo.se Telefon: 020-120 06 06

Gratis och syns inte på telefonräkningen (mån-fre 12.00-18.00) Chatt: Mån-fre 16.00-18.00 E-post: beratta@ivo.se Språk: Svenska

Röda Korset

– **jourhavande kompis** För alla barn och ungdomar upp till 25 år. Prata om vad som helst med en "kompis". Webbplats: www.rkuf.se Chatt: Anonymt (mån-fre 18.00-22.00, lör-sön 14.00-18.00) Språk: Svenska

Rädda Barnens

– **Stödlinje/helpline** Barn på flykt och i migration. Webbplats: www.rb.se Telefon: 0200-77 88 20, Anonymt och kostnadsfritt (mån-fre 15.00-18.00) Språk: Svenska, dari, engelska alla dagar. Vissa dagar även arabiska, pashto, somaliska och tigrinja.

Rädda Barnen

– **Dina rättigheter** (info och stödchat) Heder, tvångsgifte, kärlek och relationer.

Webbplats: www.dinarattigheter.se Chatt: Mån-fre 19.00-22.00, Juridisk rådgivning: tors 17.00-18.00 E-post: stodchatt@rb.se Språk: Svenska

UMO

Ungdomsmottagning på nätet. Webbplats: www.umo.se E-post: info@umo.se

TRIS

– **tjejers rätt i samhället** Arbetar akut och förebyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck Webbplats: www.tris.se Telefon: 0774-40 66 00 (09.00-17.00) E-post: ingo@tris.se

Youmo

Webbplats med information om hälsa, jämställdhet, sex, relationer och rättigheter riktad till nyanlända och asylsökande barn och unga i åldrarna 13–20 år. Webbplats: www.youmo.se Språk: Svenska, engelska, arabiska, dari, somaliska och tigrinja.

Foto: Francisco Gonzalez

Bilaga 2.3

Kontaktlista Östergötland

Länet

Region Östergötland
Telefon: 010-103 00 00
Webbplats: www.regionostergotland.se

Länsstyrelsen Östergötland
Telefon: 010-223 50 00

Migrationsverket
Telefon: 0771-23 52 35
Mottagningsenheten: 010-485 84 95

Polisen
Telefon: Akut 112, annars 114 14

Kommuner

Finspång
Telefonnummer växel: 0122-850 00
Social beredskap/jour: 011-15 22 83
E-post: kommun@finspang.se
Webbplats: finspang.se

Kinda
Telefonnummer växel: 0494-191 30
Social beredskap/jour: 013-20 75 26
E-post: kinda@kinda.se
Webbplats: www.kinda.se

Linköping
Telefonnummer växel: 013-20 60 00
Social beredskap/jour: 013-20 75 26
E-post: kommun@linkoping.se
Webbplats: www.linkoping.se

Mjölby
Telefonnummer växel: 0142-850 00
Social beredskap/jour: 013-20 75 26
E-post: mjolbykommun@mjolby.se
Webbplats: www.mjolby.se

Motala
Telefonnummer växel: 0141-22 50 00
Social beredskap/jour: 0141-22 53 56.
E-post: motala.kommun@motala.se
Webbplats: www.motala.se

Norrköping
Telefonnummer växel: 011-15 00 00
Social beredskap/jour: 011-15 22 83
E-post: socialkontoret@norrkoping.se
Webbplats: www.norrkoping.se

Söderköping
Telefonnummer växel: 0121-181 00
Social beredskap/jour: 011-15 22 83
E-post: kommun@soderkoping.se
Webbplats: www.soderkoping.se

Vadstena
Telefonnummer växel: 0143-150 00
Social beredskap/jour: 013-20 75 26
E-post: vadstena.kommun@vadstena.se
Webbplats: www.vadstena.se

Valdemarsvik
Telefonnummer växel: 0123-191 00
Social beredskap/jour: 011-15 22 83
E-post: kommun@valdemarsvik.se
Webbplats: www.valdemarsvik.se

Ydre
Telefonnummer växel: 0381-66 12 00
Social beredskap/jour: 112
E-post: ydre.kommun@ydre.se
Webbplats: www.ydre.se

Åtvidaberg
Telefonnummer växel: 0120-830 00
Social beredskap/jour: 013-20 75 26
E-post: kommun@atvidaberg.se
Webbplats: www.atvidaberg.se

Ödeshög
Telefonnummer växel: 0144-350 00
Social beredskap/jour: 0133-20 75 26
E-post: kommun@odeshog.se
Webbplats: www.odeshog.se

Bilaga 3

Tips om läsning

Länsstyrelsen

www.informationsverige.se/Svenska/Sidor/start.aspx

<http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/R2016-25-Pa-flykt-och-forsvunnen-webb.pdf>

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/R2015-30-manniskohandel-med-barn-WEBB.pdf>

<http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2018/R2018-03-De-kan-alltid-hitta-mig-WEBB.pdf>

Socialstyrelsen

Ensamkommande barn och unga. Handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter.

www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20400/2016-11-8.pdf

Socialstyrelsen (2014) Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar. Artikelnummer 2014-10-4. ISBN 978-91-7555-209-5

Socialstyrelsen och Skolverket (2014)
Vägledning för elevhälsan

Stadsmissionen

<https://www.stadsmissionen.se/vad-vi-gor/migration-och-integration/baba-rad-och-stod-ensamkommande-barn-pa-flykt/>

Strömsunds kommun

<http://begripligt.nu/publikationer.shtml>

Rädda barnen

<https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-pa-flykt/ankomsten-till-nytt-land/ensamkommande-barn/>

FN:s barnkonvention (1989)

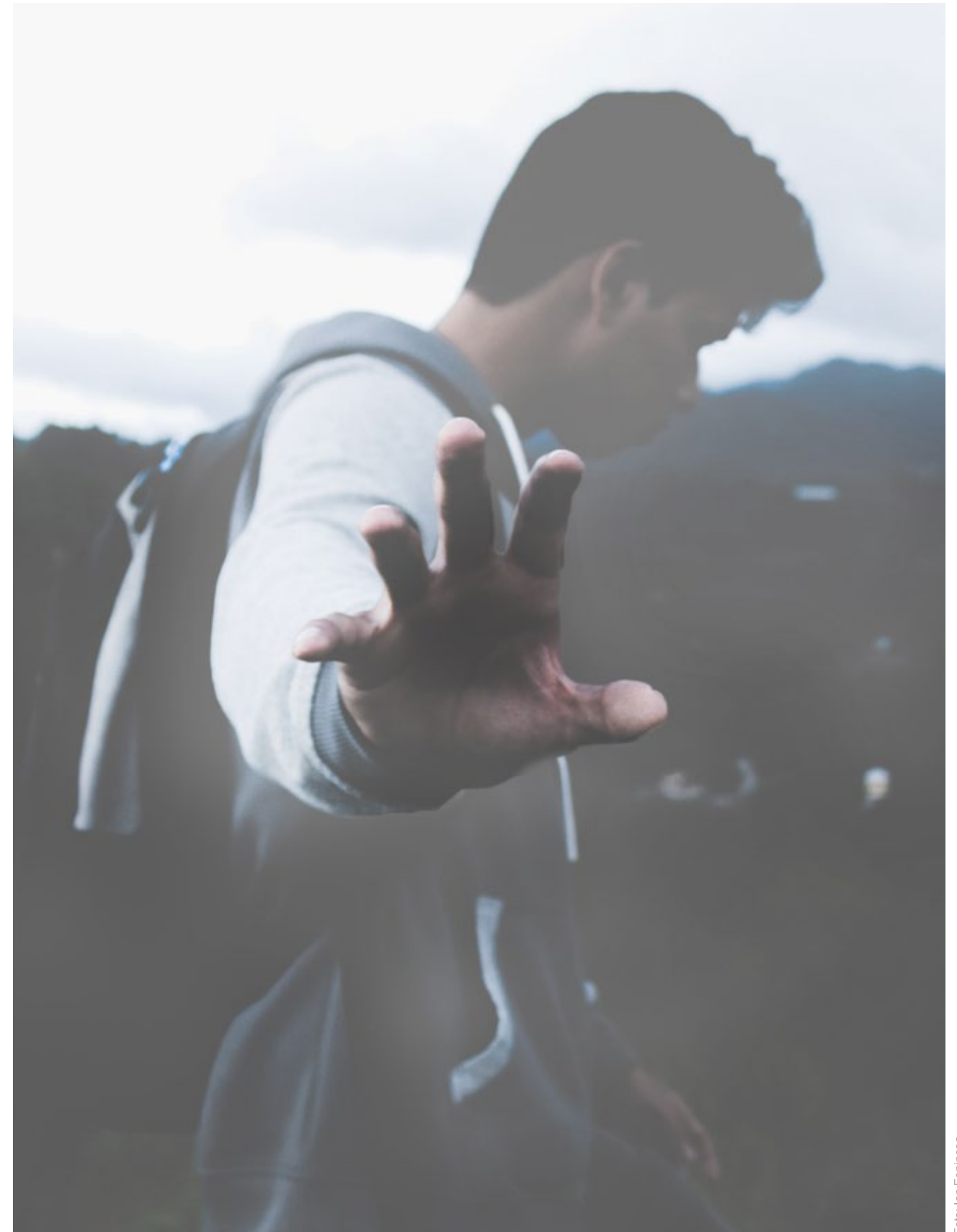
www.unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen/

Lagar

Socialtjänstlagen (2001:453)
Utlänningslagen (2005:716),
Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga. (1990:52)

Litteratur

Pojkarna och de ensamma poliserna,
Katia Wagner
De förlorade barnen,
Katia Wagner och Jens Mikkelsen

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3
581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter å den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND